

**Экологик экспертиза хизматини
ташкил этиш ва давлат экологик
экспертизасининг хулосасига
қўйиладиган талаблар**

РЕЖА

1

- **Давлат экологик экспертиза хизматини ташкил этиш.**

2

- **Давлат экологик экспертизаси хулосаси тузилиши ва мазмунига қўйиладиган талаблар.**

3

- **Давлат экологик экспертизаси хулосасининг мазмуни ва матни.**

Ўзбекистон Республ Экологик экспертиза табиатни муҳофаза қилиш тизимининг ажралмас таркибий қисми бўлиб, у аниқ равшан экологик тадбирлар тизимини амалга оширишда муҳим роль ўйнайди. Ўзбекистон Республикаси Президенти И.А.Каримов ва республика ҳукумати мамлакат аҳолисининг яшаши учун соғлом шарт-шароит вужудга келтириш ва табиатдан фойдаланиш ва табиат муҳофазаси самарадорлигини оширишни давлат экологик сиёсатининг устивор йўналиши деб қарамоқда. Табиий объектларга нисбатан мулк ҳуқуқи — табиий ресурслар, табиий комплекслар ёки табиий ҳудудларни кимга тегишлилиги ва мулкдорнинг унга нисбатан қандай ваколат (ҳуқуқ)га эга эканлиги.

икаси «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонуннинг 2-моддасига кўра мамлакатимизда Экология ҳуқуқининг объектига кириб табиий ресурслар — ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик ва ҳайвонот дунёси каби табиат унсурлари ҳамда уларнинг комплекслари — қўриқхона, буюртма ёдгорлик, ботаника ва қўриқхона (заказник), миллий табиий боғ, тарихий-табиий ҳайвонот боғлари, дендрологик боғлар, курорт ҳудудлари каби мажмуалар олинади

Бу соҳада кўплаб аниқ мақсадга қаратилган тадбирлар изчил амалга оширилмоқда. Ўтмишда табиатга етказилган зарарни тузатиш ва атроф муҳитни муҳофаза қилишга қаратилган ва замон талабларига, мамлакат манфаатларига жавоб берадиган сиёсатни амалга ошириш республиканинг энг долзарб муаммоларидан биридир. Бу муаммонинг ечимини топишда аниқ мақсадга қаратилган, самарали ва экологик хавфсизликни таъминлашга йўналтирилган экологик экспертиза тизимини мустаҳкамлаш ва унинг хизматларининг самарасини ошириш муҳим аҳамиятга эга.

Ўтмишда табиатга етказилган зарарни тузатиш ва атроф муҳитни муҳофаза қилишга қаратилган ва замон талабларига, мамлакат манфаатларига жавоб берадиган сиёсатни амалга ошириш республиканинг энг долзарб муаммоларидан биридир. Бу муаммонинг ечимини топишда

аниқ мақсадга қаратилган, самарали ва экологик хавфсизликни таъминлашга йўналтирилган экологик экспертиза тизимини мустаҳкамлаш

ва унинг хизматларининг самарасини ошириш муҳим аҳамиятга эга.

```
graph TD; A[Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси] --- B[Ўзбекистон Республикаси Табиатни Муҳофаза қилиш Давлат Қўмитаси]; B --- C[Қорақалпоғистон Республикасини ТМҚДҚ эксперт бўлинмаси]; B --- D[Тошкент шаҳар ТМҚДҚ эксперт бўлинмаси]; B --- E[Вилоят ТМҚДҚ эксперт бўлинмаси];
```

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси

Ўзбекистон Республикаси
Табиатни Муҳофаза қилиш
Давлат Қўмитаси

Қорақалпоғистон
Республикасини
ТМҚДҚ эксперт
бўлинмаси

Тошкент шаҳар
ТМҚДҚ эксперт
бўлинмаси

Вилоят ТМҚДҚ
эксперт
бўлинмаси

Республикада табиатни муҳофаза қилишнинг шу жумладан, экологик экспертизанинг мустақкам ҳуқуқий асоси яратилган. Хозирга қадар табиатдан фойдаланувчиларнинг муносабатларини тартибга соладиган ҳамда экологик жиҳатдан хавфсиз фаолият мезонларини белгилайдиган 80 дан кўпроқ қонунлар ва шу қонунлар асосидаги ҳужжатлар қабул қилинган. Асосий қонун «Экологик экспертиза тўғрисида»ги қонун ҳисобланади. Улар экологик экспертиза учун ҳам ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

Бош давлат экологик экспертизаси қуйидагиларни амалга оширади:

1

- жойлардаги бўлинмаларга услубий раҳбарликни амалга оширади, маслаҳат ва амалий ёрдам беради, фаолиятини мувофиқлаштиради, эксперт хулосалари сифатини танлаб назорат қилади;

2

- Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг давлат экологик экспертизаси тизими ходимларининг малакасини оширишни ташкил этади, зарур йўриқномалар ва маълумотномалар билан таъминлайди;

3

- Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитасига норматив-техник ҳужжатларни ишлаб чиқиш ва такомиллаштириш бўйича таклифлар беради ва уларни шакллантиради;

4

- маҳаллий органларнинг аризаларига мувофиқ бошқа хизматларни бажаради.

Давлат экологик экспертизасининг хулосасига қўйиладиган расмий талаблар қуйидагилардан иборат.

Давлат экологик экспертизаси Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг эксперт органлари мутахассислари томонидан ўтказилади. Зарур ҳолларда атроф муҳитга таъсирни баҳолашнинг айрим масалалари бўйича штатдан ташқари экспертлар жалб қилиниши мумкин. Алоҳида мураккаб вазиятларда экспертизага тақдим этилган ҳужжатлар Давлат экологик экспертизаси кенгашига муҳокама қилиш учун тақдим этилиши мумкин.

Экологик экспертиза жараёнида Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси экспертлари томонидан тақдим этилган ҳужжатларни расмийлаштириш ва кўриб чиқиш амалга оширилади. Унда қуйидагилар кўриб чиқилади:

тақдим этилган ҳужжатлар таркибининг амалдаги расмий ҳужжатлар, қурилиш нормалари ва қоидалари, Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг амал қилинадиган ҳужжатларига мос келиши текширилади;

экспертизанинг вазифаси белгиланади, йўналиши ва доираси, уни ўтказиш шакли ва усуллари аниқланади;

ушбу хўжалик фаолиятини рўёбга чиқаришнинг зарурлигини асослаш ва уни амалга ошириш усуллари, назарда тутилаётган техник, инженерлик ва меъморчилик-планировка қарорлари, моддий, хомашё ва энергетика ресурсларидан комплекс ва рационал фойдаланиш зарурати ва бошқаларни асослаб берилганлиги текширилади; хўжалик фаолиятининг атроф муҳитга таъсирининг миқёслари, таъсирнинг аниқланган омилларининг тўлиқлиги ва уларнинг экологик ҳавфлилик даражаси аниқланади;

мўжалланган тадбирларнинг табиат муҳофазаси қонунчилиги талабларини таъминлашининг, шунингдек авария вазиятларини огоҳлантириш ва уларнинг эҳтимол тутилаётган оқибатларини бартараф этишнинг етарлилиги аниқланади; ушбу хўжалик фаолияти турининг экологик ҳавфсизлигини таъминлаш устидан назорат қилишнинг фойдаланишга тавсия қилинаётган оператив методлари ва назоратнинг бошқа турлари таҳлил қилинади;

атроф муҳитга кимёвий моддалар ва технологияларнинг таъсирини баҳолашнинг асосланиб берилганлиги текширилади;

ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ва хосил бўлаётган чиқиндиларнинг экологик ҳавфлилиги даражасини баҳолаш, шунингдек уларни қайта ишлашнинг регионал кооперациялашуви имкониятлари текширилади;

назарда тутилаётган фаолият турини амалга оширишнинг экологик, ижтимоий ва иқтисодий оқибатлари тўғрисидаги ахборотлар таҳлил қилинади

- Кўриб чиқиш натижалари бўйича Давлат экологик экспертизаси хулосаси тузилади. Унда барча бўлимлар бўйича кўриб чиқишга тақдим этилган атроф муҳитга таъсирни баҳолаш материаллари қисқа таърифланган ахборотлар мавжуд бўлиши, унинг ҳажми эса 3-4 бетли матндан ошмаслиги керак.(қаранг: 9.3 параграф)
- Давлат экологик экспертизаси хулосасига ижрочи-эксперт, раҳбарнинг муовини (Бошдавэкэкспертизада шунингдек бош эколог) томонидан қайд белгиси (виза) қўйилади ва эксперт бўлинмаси раҳбари томонидан имзоланади.
- Бошдавэкэкспертизанинг «Хулосаси» нусҳаси экспертига объекти жойлашган ҳудуддаги табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси экспертиза бўлимига билдириш учун жўнатилади.
- Давлат экологик экспертизани ўтказиш муддатлари унинг меҳнатни талаб қилиши ҳажмига боғлиқ ҳолда белгиланади ва қоида тариқасида, биринчи мартаба амалга ошираётган ишлар учун 45 кундан ошмаслиги, қайта экспертиза учун эса 30 кун берилади. Айрим ҳолларда алоҳида йирик ва экологик мураккаб объектларни кўриб чиқишда, юқорида кўрсатилган муддатлар эксперт органи раҳбарининг қарорига мувофиқ узайтирилиши мумкин.
- Экспертизани бошлаш ва тамомлаш муддатлари эксперт ишларини ўтказиш шартномаларини тузишда аниқланади ва тўловларни амалга ошириш муддатларига боғлиқ бўлади.